HIỆP HỘI SẮN VIỆT NAM
Đ/c: Số 3, Ngõ 479, Đường Hoàng Quốc Việt, Hà Nội.
Tel/Fax: 024.3793.9168 Email:hiephoisanvietnam@gmail.com

CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM
Độc lập - Tự do - Hạnh phúc

Hà Nội, ngày 09 tháng 09 năm 2021.

BÁO CÁO HỘI NGHỊ TRỰC TUYẾN

I. Thực trạng ngành sắn:

Trong 10 năm gần đây, tốc độ phát triển ngành sắn của Việt Nam gia tăng nhanh. Cây sắn là cây lương thực quan trọng thứ 2 của Việt Nam sau cây lúa. Cây sắn được trồng chủ yếu ở vùng trung du miền núi, vùng khó khăn đồi núi dốc, các vùng đất có thổ nhưỡng kém, không phù hợp với cây trồng khác, đối tượng là đồng bào dân tộc thiểu số, số lao động trong ngành hơn 1,2 triệu người.

Cây sắn ngày nay trở thành cây hàng hóa, đã hình thành những vùng nguyên liệu sản xuất tập trung lớn thúc đẩy ngành công nghiệp sắn trở thành ngành có kim ngạch xuất khẩu tăng và có giá trị cao trong những năm gần đây. Thống kê kết quả xuất khẩu từ năm 2012 đến nay, kim ngạch xuất khẩu sắn và sản phẩm sắn cao nhất đạt tới 1,35 tỷ USD/năm.

Vị trí cây sắn so với cây trồng khác: Tính cả năm 2020, xét về kim ngạch xuất khẩu, Cây sắn đứng thứ 3 (thứ ba) trong các cây nông nghiệp, cụ thể như bảng dưới đây:

STT	Loại cây	Sản lượng (nghìn tấn)	Kim ngạch XK năm 2020 (tỷ USD)
01	**Lúa gạo**	**6.150**	**3,07**
02	**Cà phê**	**1.510**	**2,66**
03	**Sắn**	**2.808**	**1,011**
04	**Tiêu**	**288**	**0,666**
05	**Điều**	*Cây điều đạt 3,2 tỷ USD nhưng nguồn nguyên liệu chủ yếu là nhập khẩu. Thống kê 6 tháng đầu năm 2021 ngành điều nhập siêu gần 1 tỷ USD, nên xét giá trị từ sản xuất cây nông nghiệp Việt Nam thuần túy có 4 cây trồng nêu trên.*	

Cây sắn đã góp phần quan trọng trong công nghiệp hóa – hiện đại hóa nông nghiệp – nông dân – nông thôn, làm giàu cho người trồng sắn. Đánh giá vai trò và tầm quan trọng của cây sắn, Bộ Công thương đã đưa sắn và sản phẩm sắn vào danh sách sản phẩm xuất khẩu chủ lực của Việt Nam từ năm 2012. Bộ Nông nghiệp và PTNT đưa sắn và sản phẩm sắn là một trong mười ba sản phẩm nông nghiệp chủ lực quốc gia.

Về tính ứng dụng của sản phẩm sắn: Rất đa dạng, sử dụng cho nhiều ngành sản xuất như: thực phẩm (bánh kẹo, mỳ tôm, bánh mỳ, snack, nước tương, nước sốt, thạch,…); đường gluco, sorbitol, mạch nha, mỳ chính; y tế; dược phẩm; hoá mỹ phẩm

(kem đánh răng, kem bôi da, phấn trang điểm, son,…); ngành dệt; ngành giấy (hồ keo…); ngành xây dựng (bột bả…); ngành thức ăn chăn nuôi;… những ngành này đều có tốc độ tăng trưởng hàng năm ở mức cao từ 10-20%/năm, vì thế thuận lợi cho ngành sắn phát triển trong tương lai.

Về quy mô sản xuất và hiệu quả kinh tế - xã hội: Diện tích trồng sắn ổn định từ 450.000 đến 530.000 hecta phân bổ rộng khắp 4 vùng sinh thái trên cả nước. Ngành sản xuất hiện có 130 nhà máy chế biến tinh bột sắn quy mô công nghiệp và 07 nhà máy chế biến cồn. Ở những nơi trồng, chế biến sắn thì đời sống người dân nơi đây ngày càng được nâng lên, hàng triệu người dân yên tâm có được việc làm và thu nhập ổn định, góp phần không nhỏ để ổn định về kinh tế và xã hội trong chính sách nông thôn mới.

Về kim ngạch xuất khẩu năm 2021: Lũy kế từ đầu năm đến ngày 15/8/2021, xuất khẩu sắn và các sản phẩm từ sắn đạt 1,86 triệu tấn, trị giá 725,99 triệu USD, tăng 12,1% về lượng và tăng 26,4% về trị giá so với cùng kỳ năm 2020.

Về thị trường: Trung Quốc vẫn là thị trường xuất khẩu sắn và sản phẩm sắn chủ yếu của Việt Nam. 7 tháng đầu năm 2021, Việt Nam xuất khẩu sang Trung Quốc gần 1,65 triệu tấn sắn và các sản phẩm từ sắn, trị giá 636,02 triệu USD, tăng 14,2% về lượng và tăng 28,3% về trị giá so với cùng kỳ năm 2020.

II. Khó khăn và thuận lợi của ngành:

1. Khó khăn:

+ Về thị trường:

- Thị trường xuất khẩu sắn và các sản phẩm từ sắn chủ yếu vẫn xuất khẩu chính vào thị trường Trung Quốc (chiếm khoảng 93% tổng sản lượng sắn và sản phẩm sắn xuất khẩu) đây là thị trường tiềm ẩn nhiều rủi ro, thiếu tính ổn định. Thời gian vừa qua, Trung Quốc hay thay đổi về chính sách xuất nhập khẩu (*cấm biên, đóng/mở nhiều cửa khẩu, danh sách xuất khẩu, thay đổi quy định nhãn mác bao bì, hạn chế số lương xe qua cửa khẩu, thời gian mở cửa khẩu ít…*) đã gây ảnh hưởng không nhỏ tới doanh nghiệp xuất khẩu nông sản của Việt Nam trong đó có ngành sắn.

- Trong mấy tháng gần đây, Trung Quốc có xu hướng giảm nhập khẩu tinh bột sắn từ Việt Nam, trong khi tăng nhập khẩu từ Thái Lan và Indonesia. Do gần đây cơ quan Thuế đang điều tra xác minh quan hệ mua bán của các Thương nhân Trung Quốc. Phía Trung Quốc cho rằng hàng hóa tinh bột sắn của Việt Nam có rủi ro vì đang có điều tra. Và vì vậy họ tăng mua Thái Lan và Indonesia gây thiệt hại rất lớn cho ngành sắn Việt Nam.

- Hiện tại, do yêu cầu phòng chống dịch bệnh Covid-19 nên hàng hóa, phương tiện và nhân lực (lái xe, công nhân bốc xếp) đều phải được trang bị phương tiện bảo hộ, khử trùng và test Covid khi tham gia việc giao nhận hàng hóa. Điều này làm phát sinh tăng chi phí xuất nhập khẩu hàng hóa, đồng thời làm giảm tiến độ giao nhận hàng hóa.

+ Về sản xuất:

- Hiện nay, đã bước vào niên vụ sản xuất 2021-2022 nhưng nhiều nhà máy sản xuất tại Tây Ninh vẫn ngừng hoạt động, nguồn cung sắn khan hiếm do ảnh hưởng bởi giãn cách xã hội. Trong khi đó, nắng nóng gay gắt kéo dài khiến nhiều diện tích sắn trồng mới tại khu vực miền Trung, Tây Nguyên bị héo hoặc chết khô.

- Dịch bệnh Covid-19 cũng gây nhiều khó khăn trong việc nhập khẩu nguyên liệu từ Campuchia và Lào về Việt Nam, làm gia tăng sự thiếu hụt lượng sắn củ tươi cung cấp cho các nhà máy chế biến tinh bột sắn.

- Cả nước hiện có hơn 130 nhà máy sản xuất tinh bột sắn quy mô công nghiệp, 07 nhà máy chế biến cồn và hàng trăm doanh nghiệp thương mại sắn. Công suất chế biến đã vượt quá so với nguyên liệu (so với 7 năm trước đã tăng gấp đôi về số lượng nhà máy và gấp 3 lần về công suất).

+ Về nguyên liệu:

- Dịch bệnh trên cây sắn: tại Bình Định, bệnh khảm lá trên cây sắn lan rộng tại nhiều địa phương trong tỉnh Bình Định làm giảm năng suất và chất lượng củ sắn. Hiện nay, tổng diện tích trồng sắn của nông dân tại Bình Định ở cả hai vụ Đông Xuân và Hè Thu trên 10.000ha. Do thời tiết nắng nóng kéo dài, bệnh khảm lá càng làm cho cây sắn cằn cỗi. Bên cạnh đó, các loại côn trùng phát triển mạnh cũng là nguyên nhân lây lan bệnh trên diện rộng. Tại Phú Yên, hiện toàn tỉnh có 16.447ha sắn bị bệnh khảm lá virus. Cụ thể, huyện Sông Hinh có 6.000ha sắn bị bệnh, Đồng Xuân 4.250ha, Sơn Hòa 4.420ha, Tây Hòa 1.750ha, Phú Hòa 25ha, Tuy An 2ha. Trong đó, diện tích sắn bị nhiễm bệnh nhẹ từ 5-15% khoảng 2.900ha; diện tích nhiễm bệnh ở mức độ trung bình từ 15-30% là hơn 6.100ha và gần 7.400ha sắn bị nhiễm bệnh rất nặng với tỉ lệ bệnh từ 50-100%. Cây sắn đang trong giai đoạn phát triển thân, lá, tích lũy tinh bột, vì vậy nếu bệnh tiếp tục phát tán sẽ ảnh hưởng rất lớn đến trữ bột của củ sau này.

- Giống sắn ở các tỉnh trồng sắn chủ yếu do người dân tự để giống, lấy giống vụ trước trồng vụ sau. Không kiểm soát được việc vận chuyển, mua bán giống do chưa đủ cơ sở pháp lý để xử lý các trường hợp cố ý vận chuyển, mua bán hom giống tại các vùng có dịch bệnh sang vùng không có dịch bệnh.

- Năng suất sắn bình quân cả nước còn thấp, giá thành đầu vào cao, nguyên nhân cơ bản do chưa hình thành được nhiều vùng nguyên liệu tập trung có quy mô lớn. Bên cạnh đó chưa có bộ giống sắn năng suất cao và kháng bệnh tốt, canh tác thiếu bền vững một phần do tập tục canh tác của người dân.

2. Thuận lợi:

- Trung Quốc vừa là thị trường lớn, có vị trí địa lý gần với Việt Nam. Hoạt động XTTM tiếp xúc với khách hàng tại Trung Quốc khá thuận lợi đối với các nhà xuất khẩu của Việt Nam, chi phí bán hàng từ Việt Nam sang Trung Quốc thấp. Các doanh nghiệp sẽ bán được giá cao và có lợi cho người dân và doanh nghiệp khi xuất khẩu biên mậu.

- Cây sắn dễ trồng, chi phí canh tác ít và hiệu quả kinh tế cao hơn cho người dân trồng sắn khi so sánh với các cây trồng khác (như Mía, Ngô,…) vì thế diện tích trồng được duy trì ổn định nhiều năm qua.

III. Các vướng mắc của ngành vừa qua và kiến nghị:

1. ***Vướng mắc hoàn thuế GTGT:***

Quyết định 52/2015/QĐ-TTg và Nghị định 14/2018/NĐ-CP của Thủ Tướng Chính phủ đều có tác động tích cực đến việc xuất khẩu sắn qua biên giới, có khoảng 65% sản phẩm sắn xuất khẩu theo đường biên giới vì nó *tương thích* với cơ chế tiêu thụ hàng hoá tiểu ngạch của nước tiêu thụ, giảm chi phí bán hàng so với xuất khẩu chính ngạch, nâng cao lợi nhuận của doanh nghiệp, góp phần thúc đẩy người dân tận dụng đất trồng sắn, tăng năng suất cây sắn, để gia tăng thu nhập góp phần xóa đói giảm nghèo cho nông dân.

Trong khi Bộ Tài chính chưa có hướng dẫn thực hiện Nghị định của Chính phủ về việc hoàn thuế GTGT như khoản 3 Điều 10 Nghị định **14/2018/NĐ-CP** quy định, nên cơ quan thuế vẫn áp dụng Thông tư 219/2013/TT-BTC ngày 31/12/2013 của Bộ Tài chính làm thước đo vì vậy rất khó khăn cho Doanh nghiệp nói chung và doanh nghiệp ngành sắn nói riêng có hoạt động mua bán hàng hóa qua biên giới mỗi khi có số thuế GTGT được hoàn.

Vừa qua chúng tôi có nhận được Công văn số 2495/TCT-TTKT ngày 08/07/2021 của Tổng cục Thuế về việc "Hoàn thuế GTGT đối với mặt hàng tinh bột sắn" và sau khi xem xét chúng tôi thấy rằng có rất nhiều bất cập trong nội dung công văn này. Hiện tất cả cục Thuế các địa phương trên cả nước đều dừng hoàn thuế GTGT liên quan đến xuất khẩu sắn của các doanh nghiệp Việt Nam sang Trung Quốc (kể cả chính ngạch lẫn tiểu ngạch). Tiền GTGT tồn đọng chưa được hoàn là rất lớn. Sau khi có Công văn 2495/TCT-TTKT nêu trên, các doanh nghiệp hầu như không hoạt động được nữa vì càng hoạt động thì tiền thuế GTGT tồn đọng càng lớn, trong khi doanh nghiệp đang rất thiếu vốn cho sản xuất và đang phải đi vay. Tình trạng này kéo dài đến cuối năm chắc chắn có rất nhiều doanh nghiệp phá sản.

Liên quan đến nội dung trên, Hiệp hội Sắn Việt Nam đã có Đơn kiến nghị ngày 07/08/2021 gửi Thủ tướng Chính phủ, và sau đó Văn phòng Chính phủ đã có văn bản số: 5753/VPCP-KTTH ngày 19/08/2021 đề nghị Bộ Tài chính khẩn trương xem xét, trả lời cho doanh nghiệp và Hiệp hội. Tuy nhiên, đến nay chúng tôi vẫn chưa nhận được thông tin phản hồi từ Bộ Tài chính.

Trước đó, Hiệp hội Sắn Việt Nam đã có 02 văn bản: Công văn số 25/CV-BCH/HHSVN ngày 10/05/2021 gửi Tổng cục Thuế và Công văn số 38/CV-BCH/HHSVN ngày 05/07/2021 gửi Bộ Trưởng Bộ Tài chính, nhưng đến nay vẫn chưa nhận được trả lời từ phía Tổng cục Thuế cũng như Bộ Tài chính.

Nay Hiệp hội Sắn Việt Nam kính đề nghị Chính phủ tiếp tục có ý kiến tới Bộ Tài chính - Tổng cục Thuế xem xét khách quan tuân thủ luật pháp nhưng cũng phải nhanh chóng để giải quyết vướng mắc hoàn thuế GTGT cho doanh nghiệp:

i) Đối với các hồ sơ hoàn thuế liên quan đến xuất khẩu hội đủ điều kiện Nghị định 14/2018/NĐ-CP ngày 23/01/2018 của Chính phủ và tương thích Thông tư 219/2013/TT-BTC ngày 31/12/2013 của Bộ Tài chính thì đề nghị các Cục thuế hoàn thuế theo luật định cho doanh nghiệp.

ii) Bộ Tài chính có hướng dẫn thực hiện Theo khoản 2, Điều 24 của Nghị định số 14/2018/NĐ-CP: *"Bộ Tài chính chủ trì, phối hợp với các bộ, ngành liên quan và Ủy ban nhân dân tỉnh biên giới hướng dẫn thực hiện chính sách thuế, phí và lệ phí; thủ tục hải quan đối với hàng hóa xuất khẩu, nhập khẩu; phối hợp với Bộ Quốc phòng đối với phương tiện xuất cảnh, nhập cảnh trong hoạt động thương mại biên giới"* nhằm thích ứng với hoạt động xuất nhập khẩu biên giới đối với các nước có chung biên giới cho hàng tinh bột sắn nói riêng và cho các hàng hóa khác (nông lâm thủy sản, hoa quả,…) nói chung. Hiện nay chưa có văn bản hướng dẫn thực hiện nghị định này nên doanh nghiệp đang rất lúng túng.

2. ***Mở cửa khẩu biên giới (Trung Quốc):*** mở cửa khẩu và cho thêm thời gian làm việc mở mỗi cửa khẩu từ 5 tiếng lên 8 tiếng/ngày. Hiện nay đã bắt đầu vào vụ sản xuất chính, trong khi chỉ có 2 trên 6 cửa khẩu khu vực Lạng Sơn phía bạn (Trung Quốc) cho hàng tinh bột sắn qua, đó là cửa khẩu: Tân Thanh và Chima (mỗi cửa khẩu chỉ mở khoảng 5 tiếng/ngày); cửa khẩu: Na Hình/Pò Nhùng/Nà Nưa/Cốc Nam (hiện đang đóng phía Trung Quốc). Kiến nghị phía bạn cho mở thêm các cửa khẩu nêu trên và các cửa khẩu đang hoạt động thì cho kéo dài thời gian mở cửa khẩu mỗi ngày.

3. ***Giảm thuế GTGT sản phẩm tinh bột sắn xuống 5%:*** Thuế GTGT sản phẩm đường kính (sản xuất từ cây Mía) đã được giảm từ 10% xuống còn 5%, sắn lát là 5% nhưng tinh bột sắn (sản xuất từ cây Sắn) vẫn áp dụng mức thuế GTGT 10%. Kiến nghị Bộ Công thương có đề xuất điều chỉnh mức thuế GTGT cho tinh bột sắn là 5% vì sản phẩm tinh bột sắn 80% được xuất khẩu.

4. ***Đăng ký xuất khẩu bã sắn sang thị trường Trung Quốc:*** Kiến nghị Bộ Công thương phối hợp với Bộ Nông nghiệp và PTNT tiếp tục có văn bản tới Bộ Nông nghiệp Trung Quốc nhằm thúc đẩy việc đăng ký bã sắn xuất khẩu vào thị trường Trung Quốc (như Lào và Campuchia đã được xuất khẩu bã sắn trực tiếp vào thị trường Trung Quốc).

5. ***Đề án Tái cơ cấu ngành sắn:*** Bộ Nông nghiệp & PTNT đã có chủ trương tái cơ cấu ngành sắn giai đoạn 2020-2025 và tầm nhìn 2030. Trên cơ sở Quyết định số: 1142/QĐ-CBTTNS-TT ngày 30/12/2020 kèm Báo cáo điều tra hiện trạng ngành sắn của Cục Chế biến và PTTT Nông sản, Hiệp hội đang triển khai thực hiện xây dựng Đề án Tái cơ cấu ngành sắn với mục tiêu trình Chính phủ xem xét phê duyệt. Dự kiến đánh giá, thẩm định xong Đề án vào năm 2022 Hiệp hội sẽ báo cáo Bộ Nông nghiệp & PTNT để trình Thủ tướng Chính phủ. Kính đề nghị các cơ ban ban ngành quan tâm hỗ trợ chúng tôi trong quá trình xây dựng Đề án này.

6. ***XTTM Mở rộng thị trường tận dụng các FTA***: Hiện nay, Hiệp hội Sắn Việt Nam đang rất quan tâm và rất mong muốn xúc tiến mở rộng thị trường sang các nước, các khu vực có ký FTA với Việt Nam như EU, Hàn Quốc, Nhật Bản,…

Ví dụ: Theo Hiệp định EVFTA có hiệu lực từ ngày 01/08/2020 thì tinh bột sắn là sản phẩm được cấp hạn ngạch miễn thuế quan (0%) đứng thứ hai sau lúa gạo cho số lượng là 30.000 tấn/năm (thuế suất nhập khẩu tinh bột sắn vào EU ngoài hạn ngạch là 166 EUR/tấn; Sắn củ tươi, sắn đông lạnh cắt lát hoặc không ngoài hạn ngạch tính thuế là 9,5EUR/kg).

Hiện nay ngành sắn Việt Nam vẫn chưa tận dụng được các cơ hội nêu trên, Hiệp hội Sắn Việt Nam đang rất quan tâm và rất mong muốn xúc tiến mở rộng thị trường xuất khẩu sang các nước, các khu vực có ký FTA nhưng Hiệp hội chưa tiếp cận được các tổ chức xúc tiến thương mại hiệu quả để tận dụng các cơ hội hưởng hạn ngạch thuế quan và mở rộng thị trường xuất khẩu sắn và sản phẩm sắn của Việt Nam. Hiệp hội rất mong được sự giúp đỡ của Bộ Công thương và các ban ngành liên quan về vấn đề này.

7. ***Nâng cao vai trò Hiệp hội trong việc tư vấn phản biện quy hoạch đối với các dự án đầu tư mới hoặc nâng công suất ở địa phương:***

Ngày 18/5/2015, Bộ trưởng Bộ Nông nghiệp & PTNT họp toàn quốc về cây sắn đã nêu tổ chức, thiết lập quy hoạch phát triển cân đối vùng nguyên liệu gắn với cơ sở chế biến *(Thông báo kết luận số: 4245/TB-BNN-VP ngày 01.06.2015)*. Bộ Nông nghiệp & PTNT và Hiệp hội là cơ quan phản biện quy hoạch đối với các dự án mở rộng hoặc mở mới tại các địa phương. Hiện nay các địa phương cho phát triển ồ ạt, cạnh tranh nguyên liệu đẩy giá lên, phá vỡ quy hoạch thiệt hại cho toàn ngành và làm sức cạnh tranh quốc gia đối với sản phẩm từ sắn sẽ yếu hơn so với các nước khác như Thái Lan, Lào, Campuchia…

Về việc này, Hiệp hội mong sẽ được phối hợp với Sở Nông nghiệp & PTNT và Sở Công thương các địa phương rà soát năng lực chế biến, công nghệ chế biến (liên quan đến truy xuất nguồn gốc hàng hoá theo yêu cầu của các nước nhập khẩu). Chấn chỉnh và kiến nghị quản lý, xử lý các cơ sở chế biến lạc hậu không đủ điều kiện VSATTP, gây ô nhiễm môi trường làm ảnh hưởng chung đến toàn ngành đồng thời đề nghị các địa phương khi cấp mới cho các dự án thì tham vấn ý kiến của Hiệp hội, tránh

việc tranh chấp trong đầu tư cũng như trong sản xuất gây bất ổn cho địa phương và doanh nghiệp như thời gian vừa qua.

VP. HIỆP HỘI SẮN VIỆT NAM